

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С. Сковороди

**НАУКОВО-ДОСЛІДНА РОБОТА СТУДЕНТІВ
ЯК ЧИННИК УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ
ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ**

Збірник наукових праць

Випуск 19

Харків
2020

УДК [378.147:001.89] – 057.875
ББК 74.580.268
Н 34

Редакційна колегія:

О.А. Жерновнікова, доктор педагогічних наук, професор;
Н.В. Олефіренко, доктор педагогічних наук, професор;
Н.О. Пономарьова, доктор педагогічних наук, професор;
В.М. Андрієвська, доктор педагогічних наук, доцент.

*Затверджено редакційно-видавничою радою
Харківського національного педагогічного університету
імені Г.С. Сковороди
(Протокол № ____ від _____ 2020 р.)*

Н 34 **Науково-дослідна** робота студентів як чинник
удосконалення професійної підготовки майбутнього
вчителя: зб. наук. пр./редкол.: Л.І.Білоусова та ін. Х., 2020.
Вип.19. 133 с.: іл.
ISBN 978-617-7188-30-7

Збірник наукових праць викладачів, аспірантів та студентів фізико-математичного факультету ХНПУ імені Г.С.Сковороди містить результати дослідження з актуальних проблем організації науково-дослідної роботи майбутніх учителів дисциплін природничо-математичного напрямку. Розглядаються шляхи і напрями організації науково-дослідної роботи студентів та актуальні питання їх професійної підготовки.

Розраховано на наукових і практичних працівників, викладачів вищої школи, магістрантів та студентів закладів вищої освіти.

УДК [378.147:001.89] – 057.875
ББК 74.580.268

ISBN 978-617-7188-30-7 © Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С. Сковороди, 2020

ЗМІСТ

Андрієвська В.М., Коротецька М.Ю. Особливості впровадження змішаного навчання в освітній процес основної школи.....	4
Беліков І.О., Голованов М.В. Використання циклічності на уроках фізичної культури в середній школі.....	9
Бобонець Т.О. Сутність та види метапредметних умінь й підходи до їх формування у процесі навчання молодших школярів.....	14
Висоцька Н.Ю., Сіра І.Т. Шляхи та засоби формування історичного компонента у навчанні історії математики педагогічного закладу освіти	21
Гагатік Н.О., Масич В.В. Інтерактивні методи на заняттях з фізики.....	26
Греков М.О., Олефіренко Н.В. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у трудовому навчанні	31
Денисова Г.Ю. Використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні школярів з особливими потребами	37
Задворнов Д.О., Остапенко Л.П. Розробка інтерактивних плакатів для уроків з інформатики для учнів 5 класу.....	41
Капустинська Т.Ф. Організація науково-дослідної діяльності старшокласників на уроках фізики	47
Колгатіна Л.С., Майстрюк І.С. Реалізація комп'ютерної підтримки для розв'язання комбінаторних задач на уроках інформатики	52
Колгатіна Л.С., Першина О.В. Огляд графічних редакторів для створення 3D об'єктів	61
Комар Б.В. Переваги та недоліки використання мобільних додатків в сучасній освіті	67
Кримсальок Р.Ю., Масич В.В. Удосконалення процесу вивчення фізики в закладі середньої освіти шляхом використання тестових та ігрових технологій	71
Мосляков Я.В., Овчарова А.О., Остапенко Л.П. Проблеми навчання учнів основ створенню мобільних додатків в сучасному шкільному курсі інформатики.....	74

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАННІ ШКОЛЯРІВ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

Г.Ю. Денисова

Основною ідеєю інклюзивного навчання вважається повне включення до навчального процесу учнів з особливими освітніми потребами через створення оптимального шкільного середовища для таких учнів. При цьому передбачається надання таким учням спеціальної допомоги і підтримки на уроках або, за потреби, навчання за межами класу. Особливе місце серед дітей з особливими освітніми потребами займають діти з аутизмом, оскільки на даний час за результатами досліджень кількість людей з розладами аутистичного спектру неухильно зростає і на сьогодні складає 1% від усього населення планети.

Особливістю розвитку дітей з розладом аутистичного спектру є те, що мозок такої дитини опрацьовує сенсорну інформацію в інший спосіб, ніж у інших дітей [1]. Тому при навчанні таких дітей краще обирати структуроване навчання, яке передбачає належну організацію середовища навчання; врахування «сенсорного профілю» дитини і відповідної адаптації; мультисенсорний стиль навчання з врахуванням сенсорних уподобань дитини.

Без сумніву, інклюзія дітей з особливими потребами є прийнятою світовою моделлю, важливим пріоритетом у розвитку системи освіти в Україні. Інклюзивна освіта має подвійну цінність: з одного боку включення дітей з аутизмом в масову освітню систему в дошкільному і в шкільному віці може мати значний вплив на їх розвиток, зокрема, підвищення рівня мовних і комунікативних навичок, навичок соціалізації та інтелектуального рівня, тобто це допомагає дітям з особливими потребами з дитинства інтегруватися у звичайне соціальне середовище, сприяє виробленню в них належних соціальних навичок, з іншого – робить дитяче середовище чутливим до дітей з особливими потребами, змалку віку вчить толерантності, взаємодопомозі. Проте для того, щоб інклюзія стала позитивним досвідом, треба дотримуватись певних умов та додаткових заходів, інакше вона призведе до ситуації,

коли дитина з особливими потребами є лише фізично присутня у звичайній школі. Якщо немає таких умов, інклюзивна освіта може призводити до негативних наслідків, не забезпечувати освітніх потреб, насмішками, що, відповідно, лише посилює соціальні проблеми. Тому інтеграція справді має бути продуманою і підготовленою.

Ключовими факторами в успішній інклюзії таких дітей є розуміння суті даного захворювання і вибір педагогічних методів для їх навчання.

Одним з таких методів являється використання спеціальних програмних продуктів при роботі зі школярами, які мають особливі освітні потреби. Зокрема, серед дітей з аутизмом є багато таких, яким важко підтримувати взаємодію з оточуючими у реальному світі, проте здатні виконувати багато дій на комп'ютері, в тому числі, висловлювати свої думки у текстовій формі [2].

Сучасні підходи до розгляду аутизму як розладу, що виникає внаслідок порушення розвитку мозку й характеризується вищеназваними ознаками свідчить, що наразі в науковий обіг введено поняття «спектр аутистичних порушень», яке підкреслює що ці ознаки у дітей можуть виявлятися різною мірою. Діти з розладами аутичного спектру відрізняються один від одного здатністю встановлювати контакт з довкіллям, рівнем інтелектуального і мовленнєвого розвитку.

Спектр аутистичних порушень має різні форми вираження симптомів у дітей:

1. Соціально ізольовані немовленнєві діти з вираженою інтелектуальною недостатністю.
2. Діти з високим інтелектом, розвиненим мовленням, але з обмеженим колом інтересів і труднощами у спілкуванні [3].

Тому використання спеціальних програмних продуктів дітьми аутистами є доцільним.

У дітей з розладами аутичного спектру характерним є фрагментарне зорове сприймання, чуттєвість до окремих деталей; сприймаючи певний об'єкт, вони виділяють одну або кількість деталей, і, для того, щоб виокремити всі деталі (складові об'єкта), дитині з розладами аутичного спектру потрібен час, щоб усе побачити, узагальнити і зробити висновок. Для дітей з розладами аутичного спектру притаманне певне відчуження, наявність моторних і вербальних стереотипів, обмеженість інтересів, порушення поведінки, нездатність перенесення способів розумових дій у нову ситуацію [3].

Серед всіх пристроїв найбільш зручними для школярів з аутизмом є планшети. Зручність зумовлена такими причинами: керування об'єктами на екрані планшету не потребує використання додаткового пристрою (миші) і умінь співвідносити рух курсору з необхідними рухами рукою; мобільність пристрою – можливість використовувати у будь-якому місці; наявність певної кількості програмних продуктів для дітей з аутизмом, які розроблені для операційних систем iOS та Android. Разом з тим, наразі є попит на програмні продукти, які можна використовувати на мобільному пристрої й налаштувати з урахуванням специфіки кожної дитини.

Інклюзія дітей з аутизмом в загальноосвітню систему навчання може бути успішна і сприяти їхньому психологічному та емоційному розвитку. Використання інформаційно-комунікаційних технологій в інклюзивній освіті дозволяє зменшити вплив таких факторів як: страх перед спілкуванням з оточуючими, проблема з розумінням та засвоєнням матеріалу, який викладається на уроці.

Професор Енн Кайзер з коледжу Вандербилт Пібоді провела дослідження, в ході яких вона виявила, що використання інформаційно-комунікаційних технологій з додатками, що переводять певні дії в голос, для розвитку мовних здібностей дітей у віці від 5 до 8 років призвело до того, що діти стали запам'ятовувати значно більше слів, ніж при використанні інших методів. Всі діти, які взяли участь в дослідженні, усно вивчили нові слова, а навіть навчилися говорити короткими реченнями. При тому, що за відсутності активної роботи по формуванню навичок спілкування діти-аутисти починають говорити ще пізніше, ніж вважалося раніше [4].

Конні Казари (Connie Kasari), професор розвитку людини, психології і психіатрії в Інституті нейронаук і людської поведінки Семелу при Каліфорнійському університеті Лос-Анджелеса проводила дослідження, в ході яких виявила, що при порівнянні ефективності терапії з розвитку мовних і комунікативних навичок дітей з аутизмом з доступом до планшета iPad і без нього покращення наступили у всіх дітей, проте вони були більш значними у тих дітей, у яких був доступ до iPad. У дослідженні брала участь 61 дитина з розладами аутистичного спектру (РАС). Результати показали, що пристрій дозволяло посилити ефект лікування [5].

Наразі, використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні школярів з аутизмом має певну специфіку. При виборі програмного продукту слід враховувати багато факторів, таких як:

- вид інтерфейсу: перевага візуальних об'єктів (графічний інтерфейс сприяє активізації роботи учнів-аутистів, адже діти з легкістю змінюють положення об'єктів на екрані й відразу бачать зміни, перетворення. Це сприяє підтриманню інтересу учнів-аутистів до роботи з програмою, додатком);
- раціональне компонування інтерфейсу: доступ до основних об'єктів і основних функцій їх опрацювання повинен бути якомога простішим; розмір розміщених на екрані об'єктів має бути достатньо великим, кількість об'єктів мінімізована; зведення до мінімуму (бажано виключення) спливаючих вікон, gif-зображень та будь-яких інших динамічних об'єктів, які можуть несвідомо дратувати дитину-аутиста, відволікати;
- мова інтерфейсу: використання у додатку рідної мови значно полегшує процес засвоєння прийомів роботи з програмою та її подальше використання;
- оформлення інтерфейсу: кольорове оформлення має бути спокійним, з використанням мінімальної кількості кольорів та їх відтінків (у разі необхідності миттєве переведення у монохромний режим); звукове оформлення відсутнє; текстові фрагменти лаконічні, вказівки чіткі.

Якщо дотриматися усіх факторів, то дитині з особливими потребами буде легше сприйняти інформацію, та навчання буде більш продуктивним та менш стресовим для дитини [5].

Література:

1. Особливості розвитку та підтримки дітей з розладами аутичного спектру. URL: <http://www.svyatoshinruo.kiev.ua/component/content/article/63-inklusia/6401-2018-01-10-18-31-55> (дата звернення: 01.10.2020).
2. Сак Т.В. Психолого-педагогічна типологія затримки психічного розвитку та її реалізація в організації корекційного навчання. Зб. наук. пр. Серія : “Особлива дитина: навчання і виховання”. Київ: 2016. № 2(78). С. 7-13

3. Особливості розвитку та підтримки дітей з розладами аутичного спектру URL: <http://www.svyatoshinruo.kiev.ua/component/content/article/63-inklusia/6401-2018-01-10-18-31-55> (дата звернення: 01.10.2020).
4. Sevier J. iPads help late-speaking children with autism develop language URL: <https://news.vanderbilt.edu/2013/11/12/ipads-autism-language/> (дата звернення: 01.10.2020).
5. Планшеты могут помочь в развитии речевых навыков у детей с аутизмом URL: <https://outfund.ru/planshety-mogut-pomoch-v-razvitii-rechevykh-navykov-u-detej-s-autizmom/> (дата звернення: 01.11.2020).

РОЗРОБКА ІНТЕРАКТИВНИХ ПЛАКАТІВ ДЛЯ УРОКІВ З ІНФОРМАТИКИ ДЛЯ УЧНІВ 5 КЛАСУ

Д.О. Задворнов, Л.П. Остапенко

Використання новітніх інформаційних технологій в умовах сучасної освіти, зокрема змішаних та дистанційних форм навчання, є реальною потребою. Тому постає проблема вибору таких засобів навчання школярів, що спираються на різні способи сприйняття інформації. У разі невраховування типу сприйняття дитиною інформації з навколишнього середовища можна отримати такі проблеми, як втрата інтересу до навчання, зниження уваги, неякісне засвоєння навчального матеріалу або, взагалі, неможливість сприйняти навчальний матеріал. В сучасній психолого-педагогічній спільноті досліджується зв'язок між віком людини та сприйняттям інформації, особливої уваги приділяючи аналізу та вибору оптимальних умов навчання та розвитку. Дослідження вчених Лондонського університету [1], показали, що мультисенсорна інформація може полегшити навчання людей віком від 6 до 10 років та забезпечує можливість диференційованого підходу до вивчення різних предметів. Мультисенсорний підхід передбачає використання зорових, слухових і кінестетико-тактильних шляхів, включаючи смак, запах, дотик тощо [2].

Особливо важливо сьогодні, враховуючи виклики сучасності, ґрунтуючись на концепції особистісно-орієнтовного підходу до навчання, навчити вчителя використовувати інструменти створення цифрового демонстраційного матеріалу, в якому інформацію буде подано для дітей з різним типом сприйняття інформації. Матеріал має